

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МІГРАЦІЇ В УКРАЇНІ

асист. Маценко О.М., студент Кобзенко Я.В., студент Щербакова С.І.

Станом на початок 2010 року близько 4,5 мільйона трудових мігрантів з України перебувають за кордоном, з яких 1,7 мільйона - в країнах Європейського Союзу. При цьому правовий статус українських мігрантів повністю не визначений - 60-70% не мають дозволу на проживання або працевлаштування. За даними Міжнародної організації міграції, близько 15 тис українок зазнають сексуальної експлуатації за кордоном, а близько 100 тис чоловік перебуває в трудовому рабстві. Значна частина з них були завербовані для заповнення непрестижних у країнах ЄС вакансій у сферах будівництва, сільського господарства, догляду за дітьми або літніми особами, господарських робіт у приватних домах, ресторанах або готелях.

Також при характеристиці міжнародних трудових міграцій населення важливим аспектом є виїзд за кордон висококваліфікованих фахівців. Суть його полягає в міграції вчених, інженерів, лікарів та інших спеціалістів високої кваліфікації, а також потенційних працівників цих професій - студентів, аспірантів, стажистів. Всі вони можуть мігрувати на тривалий термін, за контрактами, або вирушати на постійну роботу зі зміною громадянства.

Трудова та інтелектуальна міграція є серйозною державною проблемою. Але досі не вироблено чітких засад державної міграційної політики, не розширюється коло країн, з якими укладені угоди про взаємне працевлаштування громадян, практично не приймаються заходи щодо соціального забезпечення працюючих за кордоном.

В останні роки процес інтелектуальної еміграції набув в Україні таких масштабів, що загрожує існуванню та розвитку цілих напрямів вітчизняної науки, викликав низку негативних соціальних та економічних наслідків для українського суспільства в цілому.

Причини масового виїзду за кордон українських учених і фахівців відомі. Головна з них - різке скорочення державних виплат на наукові дослідження і розробки. А також середня зарплата вчених в Україні як мінімум на 30% нижче середньої по розвиненим країнам.

У цілому економічні і соціальні наслідки еміграції робочої сили за кордон мають як позитивний, так і негативний ефект. До переваг можна віднести відчутне послаблення напруги на ринку праці, зменшення рівня зареєстрованого і прихованого безробіття. Крім того, кваліфіковані кадри збільшують приток капіталу в свою країну шляхом переказу грошових коштів з-за кордону. Відомо, що в 2009 році приблизно 150 млн. мігрантів, що працюють в індустріально розвинених країнах, переказали в Україну більше 310 млрд. дол.

Проте недоліком є те, що мігранти в найбільш продуктивний період свого життя не беруть жодної участі у створенні національного доходу. Масова трудова та інтелектуальна міграція не сприяє наповненню пенсійного і соціальних фондів через відсутність відчислень від заробітної плати мігрантів. Держава ж втрачає свій кращий трудовий потенціал.

Еміграція вчених і фахівців високої кваліфікації має, як наслідок, ще один якісний аспект: емігрують, як правило, талановиті та активні люди у працездатному віці. Відбувається так званий експорт інтелекту, від чого середній рівень інтелекту в країні-експортері знижується. Це можна розглядати як загрозу інтелектуальній безпеці країни. Треба звернути увагу на те, що одночасно з експортом інтелектуального потенціалу в Україні відбувається імпорт значного числа менш кваліфікованих працівників.

Хоча в останні роки спостерігається зростання заробітної плати в Україні, але вона залишається значно нижчою, ніж у країнах, які приймають мігрантів. Як свідчать дослідження, люди не будуть повертатися з-за кордону, доки їх заробітна плата не досягне на Батьківщині хоча б половини їх доходу в країнах імміграції.

Серед факторів, які могли б стимулювати повернення емігрантів, - висока заробітна плата, наявність висококласного професійного середовища, умови для професійного зростання та кар'єри, міжнародні професійні контакти, закордонні поїздки, доступ до сучасного обладнання, інформаційні та комунікаційні можливості, незалежність, вільний робочий графік, довгострокова і стабільна зайнятість.

Можна зробити висновок, що проблема трудової, а також інтелектуальної міграції, збереження національного, інтелектуального надбання - одна з найважливіших проблем, що стоять не тільки перед українською наукою, але і перед всім українським суспільством.